

De Bahama's na FTX: de val van een cryptoparadijs

Barbara Noordermeer

Om minder afhankelijk te zijn van het toerisme zetten de Bahama's de poorten open voor internationale cryptobedrijven. Het paradepaardje was het FTX van Sam Bankman-Fried, totdat zijn zwendel uitkwam en de bubbel barstte. In zijn val sleurde hij de Bahama's mee. 'Het meest frustrerende is dat wij de schuld krijgen van wat hij heeft misdaan.'

The money is gone', zingt de bisschop en de kerkgangers klappen, dansen en zingen mee. Dit is de parodie van Lawrence Rolle, op de Bahama's bekend als de Zingende Bisschop. In dit kerkje in Nassau, de hoofdstad van de Bahama's, staat geen orgel, maar een drumstel en een keyboard. De zijdeuren van het gebouw staan wijd open en fel zonlicht valt naar binnen. Op deze woensdagmiddag zijn de kerkbanken goed gevuld. Eens per week deelt bisschop Rolle hier gratis eten en drinken uit. Vanochtend heeft hij rijst gekookt en kippenpoten en maïskolven gegrild. Het eten zit nu in de stapels witte doosjes die staan uitgestald op tafels vooraan in de kerk, naast grootverpakkingen water, limonade en kisten met voorverpakt brood. 'Er is genoeg eten voor iedereen', zegt Rolle aan het eind van de dienst, die ruim anderhalf uur duurde. Eén voor een mogen de aanwezigen naar voren komen om vijf producten te pakken. Sommigen gaan daarna opnieuw in de rij staan. Net zo lang tot alles op is. 'Ze komen vanaf het hele eiland hiernaartoe', vertelt hij naderhand. 'Het leven is voor veel mensen te duur.'

Bisschop Rolle maakte een liedje over het cryptodrama rond FTX, waar hij zelf ook slachtoffer van werd. Op een kerstfeest van een school in Nassau zong hij het swingende nummer voor het eerst. Het werd een instant hit op sociale media in de Bahama's, en ook in zijn kerk, waar het uit volle borst wordt meegezongen. *The money done gone. F. T. X.?* 'Zo halen ze nog iets opbeurends uit de tragedie. Want het geld — ettelijke miljarden — is inderdaad weg. Met die ongemakkelijke waarheid heeft Sam Bankman-Fried, de 30-jarige oprichter van cryptobeurs FTX, de cryptowereld opgezadeld. Wat rest op de Bahama's

hij zelf ook slachtoffer van werd. Op een kerstfeest van een school in Nassau zong hij het swingende nummer voor het eerst. Het werd een instant hit op sociale media in de Bahama's, en ook in zijn kerk, waar het uit volle borst wordt meegezongen. *The money done gone. F. T. X.?* 'Zo halen ze nog iets opbeurends uit de tragedie. Want het geld — ettelijke miljarden — is inderdaad weg. Met die ongemakkelijke waarheid heeft Sam Bankman-Fried, de 30-jarige oprichter van cryptobeurs FTX, de cryptowereld opgezadeld. Wat rest op de Bahama's

'Als je vroeg nee zegt, ben je niet klaar voor crypto en ben je een achtergebleven bananenrepubliek'

'Zeg je vroeg ja, dan vestigen ze hier hun corrupte bedrijven en krijgen wij de schuld van hun misdaden'

De cruise-terminal van Nassau is van groot belang voor de economie van de Bahama's. FOTO'S BARBARA NOORDERMEER

In een zoektocht naar manieren om de economie van de Bahama's te diversifiëren liet de regering het oog vallen op cryptovaluta's. Die markt leek de eilandengroep een welvarende toekomst te zullen bieden. Met de Digital Assets and Registered Exchanges Act (Dare) waren de Bahama's een van de eerste landen ter wereld met een raamwerk rond digitale valuta's. Een onderdeel van het plan was het aantrekken van internationale bedrijven, die werden gelokt met soepele spelregels en spaarzaam toezicht — het soort regime waaraan de Bahama's hun reputatie als belastingparadijs te danken hebben.

Het plan liep gesmeerd. Talloze cryptobedrijven toonden interesse. Er werd een groot cryptofestival gehouden, waar de Britse ex-premier Tony Blair en oud-president van de Verenigde Staten Bill Clinton kwamen opdraven. De voormalig wereldleiders deelden het podium met een jonge crypto-enthousiasteling genaamd Sam Bankman-Fried. Zijn bedrijf FTX werd gezien als het paradepaardje in het cryptosucces van de Bahama's.

'Het succes van mijn regering bij het aantrekken van aanzienlijke digitale asset-bedrijven is nog maar het begin', jubelde premier Philip Davis in april in het parlement.

Maar toen ging FTX in november failliet. Daarmee was het in één klap gedaan met het cryptoparadijs dat de Bahama's hadden moeten zijn.

Luxeleven

De Bay Street Boys worden ze genoemd, de bankiers en andere zakenlieden met een kantoor aan de langgerekte straat die van west naar oost langs de kust van New Providence loopt. New Providence is met circa 270.000 inwoners het dichtstbevolkte eiland van de in totaal 700 eilanden tellende Bahama's. De hoofdstad Nassau vormt het zakelijk hart.

Sam Bankman-Fried verplaatste in 2021 het hoofdkantoor van zijn cryptobeurs FTX van Hongkong naar Nassau. Tussen de palmbomen en de oceaan leidden hij en zijn team er een luxeleven, naar nu blijkt met het geld van anderen. De Wall Street Journal berichtte hoe ze zich over het eiland lieten vervoeren door chauffeurs en wekelijks voor meer dan \$100.000 aan catering bestelden, ongeacht of het werd opgegeven.

Vervolg op pagina 11

Boven Straat met toeristenwinkels in Nassau

Links Bisschop Rolle (in het wit) met vrijwilligers

is een gevoel van schaamte. In zijn val sleurde Bankman-Fried het imago van de eilandengroep met zich mee. Vraag aan Bahamanen wat ze van de situatie vinden en ze leggen je stevast uit hoe riskant cryptovaluta's zijn. Die boodschap is blijven hangen.

Decennialang waren op de Bahama's het toerisme en het offshore-

de coronapandemie voor verdere malsale zorgen.

Inmiddels leggen in de haven van Nassau rond half negen 's ochtends dagelijks weer enorme cruiseschepen aan. Dat is ook het moment dat het centrum ontwaakt. Terwijl de rolluiken omhooggaan, golven even verderop de duizenden toeristen het land op, camera's bungelend om de nek. Daar worden ze opgevangen door reisguides en ritseleers. Degenen die niet gaan zwemmen met dolfijnen, of een middag doorbrengen op het powderwitte strand van een resort, lopen het centrum in. Daar slenteren ze langs een eentonig aanbod van juweliers, diamantairs en toeristenwinkels vol bikini's, riemen manden en koelkastmagneten. Of ze ploffen neer in de airco van een bekende Amerikaanse koffieketen. Maar wat opvalt, is de hoeveelheid leegstaande winkelruimtes en restaurants net buiten het toeristische centrum van Nassau.

Nassau bruieste vroeger', verzucht de winkeldame van de traditionele kledingboetiek Cole's, een familiebedrijf van drie generaties oud dat in een zijstraatje is gestueerd. Ze vertelt hoe er vóór de corona-uitbraak op straat werd gedanst. Nu gaan de rolluiken al dicht als de cruiseschepen tegen zes uur de haven uitvaren. Daarna zijn de straten weer verlaten.

Vervolg van pagina 9

Bankman-Fried kocht volgens aanklagers voor zo'n \$300 mln appartementen voor medewerkers, die voor een deel uit Azië waren overgekomen. Ze woonden bijvoorbeeld in de Albany, een afgesloten compound ver weg van het toeristische gebied. Golfer Tiger Woods en zanger Justin Timberlake behoren tot de investeerders en Bankman-Fried woonde er zelf ook — in een penthouse van naar verluidt \$30 mln.

Spaargeld kwijt

Op een braakliggend stuk grond aan West Bay Street met uitzicht op het turkooise water zou het hoofdkantoor van FTX komen. Premier Philip Davis was erbij voor de ceremoniële schop in de grond. Het project werd geraamd op \$60 mln en zou ook een boetiekhotel met 38 kamers, een sportschool en een gebouw voor commercieel gebruik omvatten. Sinds het faillissement van FTX lijkt er weinig gebeurd. Wel zijn de borden die de komst van het complex aankondigden verwijderd.

'Wij vroegen ons vooral af hoe dit allemaal ging passen op dat stukje grond', vertelt de uitbater van het naastgelegen hotel Orange Hill Beach Inn desgevraagd. Bankman-Fried kwam hier volgens het personeel 's avonds woelens een drankje doen. Hij praatte dan in de tuin met andere gasten, maar vertelde niet wie hij was. Daar kwamen ze pas achter toen ze lazen over zijn arrestatie. Inmiddels is Bankman-Fried uitgeleverd aan de Verenigde Staten. In oktober begint de inhoudelijke behandeling van zijn rechtszaak. Hij is vrijgelaten tegen betaling van een borgsom van \$250 mln en wacht thuis bij zijn ouders in Californië de start van zijn rechtszaak af.

FTX huurde lokaal ook personeel in, veelal klusjesmannen en schoonmakers. Bankman-Fried spoorde zijn personeelsleden aan hun spaargeld op FTX te bewaren. Velen zijn het geld nu kwijt. Het bedrijf donerde aan plaatselijke goede doelen, maar die bedragen verbleken bij wat Bankman-Fried verder op het eiland spendeerde. Lawrence Rolle, de zingende bisschop, ontving \$50.000. Hij kocht er onder andere een keet van, die hij gebruikt als opslagplaats voor de spullen die hij wekelijks bij zijn kerk uitdeelt. De

Boven Dagelijks komen meerdere cruiseschepen aan. Onder Bisschop Rolle zingt een lied over FTX.

Boven Dagelijks komen meerdere cruiseschepen aan. Onder Bisschop Rolle zingt een lied over FTX.

vraag is echter of hij het geschenken bedrag mag houden. In de media is gesuggereerd dat alle donaties van FTX moeten worden terugbetaald. Rolle snuift als hem gevraagd wordt wat er dan met de kerk gebeurt. Het volledige bedrag is al uitgegeven. 'De overheid zal ons helpen', zegt hij stellig — maar garanties heeft hij niet.

Wie nu landt op Nassau Airport, dat

Toeristen komen 's ochtends aan in de bouwput van de cruise-terminal van Nassau. FOTO'S BARBARA NOORDERMEER

gecanceld. Een nieuwe datum is niet bekendgemaakt.

De cryptogemeenschap lijkt weggevaagd van de Bahama's, maar dat is schijn, zegt Stefen Deleveaux, president van de Caribbean Blockchain Alliance. 'FTX was een klap, maar heeft geen invloed op onze langetermijndoelen. Andere cryptobeuzen zijn hier nog steeds aan het bouwen.' Deleveaux is ook medeoprichter van Crypto Isle, een bedrijfsverzamelgebouw in Nassau. De problemen die rond FTX ontstonden, kwamen volgens hem door een gebrek aan controle, maar zijn niet exemplarisch voor het bedrijfsleven op de Bahama's. 'Dare was een goede aanzet, maar die wet raakte slechts de oppervlakte.'

Overmoedige regering

Hij merkt dat de inwoners van de Bahama's zijn geschrokken van de hele affaire. 'Het meest frustrerende is dat er een Amerikaanse gast naar de Bahama's komt en wij de schuld krijgen van wat hij heeft misdaan', verwoordt hij het sentiment.

Dat geluid klinkt ook door in de rest van het Caribisch gebied. 'De demonisering van de Bahama's is waarom landen zoals de onze een grens moeten stellen', tweette Marsha Coddle, voormalig minister van economische zaken van Barbados. 'Als je vroeg nee zegt, ben je niet klaar voor crypto's. Achtergebleven bananenrepubliek. Als je vroeg ja zegt, dan brengen ze nog corrupte bedrijven hiernaartoe en ge-

'Het faillissement van FTX was een klap, maar het heeft geen invloed op onze langetermijndoelen'

ven ons de schuld van hun misdaden.'

Wat er op de Bahama's gebeurde, is een klassiek voorbeeld van een overmoedige regering met een gebrek aan kennis, zegt Tonantzin Carmona, verbonden aan de Brookings Institution in Washington D.C. Ze doet onderzoek naar hoe lokale overheden omgaan met crypto's. 'Overheidsfunctionarissen hebben de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat ze niet iets promoten waar consumenten nog niet goed tegen beschermd zijn.'

'Terwijl de Nassau Guardian, de grootste krant van het land, premier Davis bekritiseert om het gevoerde beleid, roept oppositieleider Michael Pintard op tot een parlementair onderzoek naar de val van FTX. De onderste steen moet boven, zo zegt hij in een verklaring.

Ondertussen vestigen de Bahama's de hoop op iets waar ze gegarandeerd geld mee zullen verdienen: het toerisme. De Nassau cruise port is de laatste jaren uitgebreid. In maart moet het project, dat begroot was op \$300 mln, gereed zijn. Dan kunnen er in de haven tegelijkertijd zes cruiseschepen terecht, met elk duizenden passagiers aan boord.

Barbara Noordermeer is correspondent van het FD.